

Ženski aktovi

Kada sam videla da Den ulazi u galeriju u kojoj sam održavala izložbu, osetila sam iznenadnu slabost u kolenima i morala da se oslonim o zid, ležerno, kao da sam se umorila od stajanja. Pojavio se tako neočekivano da su me najednom progutale uspomene na vreme kada smo bili zajedno – oko mene i u meni procvetali su i gotovo fizički bili prisutni nekadašnji osećaji i mirisi, teksture i boje. Od toga mi se lice zažarilo, dok su mi se prsti oko vinske čaše grčili od hladnoće.

Ugledavši me krenuo je ka meni, izbegavajući ljude i provlačeći se između njih; zatim smo stajali gledajući jedno drugo, on sa rukama zavučenim u džepove kišnog mantila, ramena istačkanih kišom, a ja ne znajući da li da se smejem ili plačem. Ljudi sa kojima sam bila razgovarala, razišli su se – jedan uputivši mi kratak ispitivački pogled, drugi brižljivo prikrivajući izraz lica pre nego što mi je okrenuo leđa. Promrmljala sam: „Dene! Zdravo!”, zadihanim, zadovoljnim glasom punim iznenađenja i, pretpostavljam, nesigurnosti. Držala sam se kao da sam spremna da očešem svoj obraz o njegov ili da ga možda zagrlim, ali se on zaustavio predaleko i nije napravio pokret da se primakne.

Tekstura duše

„Edi”, zamišljeno je izgovorio ime kojim me niko drugi ne zove, tako da sam bila dirnuta nežnošću prema njemu čak i u svoj svojoj zbu-njenosti. Međutim, on je razgledao skućeni prostor prepun ljudi koji su pijuckali vino, kao u želji da pronade miran kutak za nas. „Ovde ne možemo da razgovaramo”, odlučio je čvrsto, prešavši nakratko očima na mesto na zidu između slika, dok sam ja čekala teško dišući i slušajući zvonjavu smeha što je nadjačavao ravnomerno brujanje glasova. „Biću u kafu preko puta – recimo u jedanaest – sutra pre podne?”

On je nekada bio veoma zgodan mladić, ne naročito krupan, pravilnih crta lica na finim, gotovo ženski delikatno oblikovanim kostima, ali muževnog kvaliteta; tu kombinaciju sam uporno pokušavala da prikazem na crtežima i na platnima, ali nikako nisam uspevala. Kritika je etiketirala moj rad kao „strastven”; jedan je ovu izložbu – aktove, sve – već nazvao „brutalnom”, što me je, istinu govoreći, činilo pri-lično zadovoljnom. Sada sam videla da se finoća crta Denovog lica rasplinula i ono je ogrubelo. Sve to piće, pomislila sam rastužena, a zatim sam osetila ubod zlobnog zadovoljstva, i odmah se potom po-stidela. Trebao mi je minut pre nego što sam mogla da nateram usta da oblikuju odgovor.

„U redu”, rekla sam. „U jedanaest.” Vinska čaša mi je odjednom bila preteška u rukama pa sam uzaludno pogledom tražila mesto gde bih je spustila. Okrenula sam mu se ponovo i videla da je nečega, neke siline, nestalo iz njegovih očiju. One su kliznule s mog lica na neki čudan na-čin, kao da sada nije mogao da se seti šta traži ovde, i ja se odjednom zapitah da nije bolestan – neka užasna, po život opasna bolest – pomi-slih. Međutim, on se već bio okrenuo od mene i polako se probijao ka izlazu iz galerije. Malo ljudi se, prepoznavši ga, okrenulo da ga isprati pogledom dok je odlazio. Nije više progovorio, i nije pogledao nijednu od mojih slika. Gotovo da sam prezrivo firknula s mešavinom neverice, poniženja i besa, ali sam se na vreme zaustavila. Stvarala sam svoje

žene dajući im namerno istrošenost punu ožiljaka, spatulom nanoseći tamne boje da bih tek naznačila neotkrivenu raskoš, a sada mi se činilo da su ga njihove oči pratile netremice i pune nelagodnosti.

Den i ja smo se venčali još dok smo bili studenti, ja u umetničkoj školi, a Den na univerzitetu na drugom kraju grada. Bili smo zaljubljeni do ušiju i venčali smo se jer se to tako radilo u ono vreme. Brza opštinska ceremonija za koju nismo rekli nikome, čak ni roditeljima. Den je imao samo oca alkoholičara koga je krivio za preranu smrt svoje majke, a ja sam bila pobešla od kuće u šesnaestoj. Do tada sam već bila shvatila da mi se svaki način života više dopadao od onoga u kojem sam odrastala, tako da sam bila spremna, znala sam kojim putem želim, čime želim da se bavim; dobro sam pazila da me niko ne nađe pa sam zato promenila ime iz Edit Mej u Rejni (obožavala sam ovo glamurozno i dodato na kraju), i prisvojila devojačko prezime moje bake, Hamilton. Sećajući se sada one uplašene, odlučne tinejdžerke, verujem da sam izabrala to porodično prezime zato što sam znala da prete opasnosti, jer se mali deo mene plašio da zaplovi sasvim slobodno. Nikada mi nisu nedostajali moj otac ili moja braća; majka mi je nedostajala ponekad – ili je možda ono što osećam kada razmišljam o njoj u stvari samo čežnja za majkom kakvu sam želela da imam – ali mi je često nedostajala farma. U stvari, još više sada kada sam starija – boja i njihanje šume jasika iza kuće, zvuk vetra koji šapuće kroz njeno lišće, nekakav dimni miris u vazduhu koji je ponekad dolazio, s jeseni, čak i ovde u grad. Den i ja smo bili u braku samo nekoliko godina, i osim na koricama knjiga ili u novinama, nisam ga videla, mora biti, gotovo trideset godina.

Sedela sam preko puta njega pre nego što je on uopšte primetio da sam stigla. Prebacila sam šal preko moje kratke nemirne sede kose – seda je još otkad sam napunila četrdeset, a ja obično kažem da je to pro-

Tekstura duše

dično prokletstvo – stavila tamne naočari, i ostavivši kaftane, široke pantalone, narukvice i prstenje kod kuće, obukla tamne pamučne pantalone i majicu ispod starog kišnog mantila koji sam pronašla na dnu plakara. Bila sam svesna da sam time nešto govorila, ali istovremeno i preterano uzbuđena da bih mogla da sagledam šta sam pokušavala da poručim: *Između nas ne postoje tajne? Toliko mi malo značiš?* Koliko sam mogla da vidim, on je bio obučen isto kao i prethodne večeri. Setila sam se da je nekada veoma polagao na odeću, kad je bio mlad; nosio je lepe sportske sakoe, dobro skrojene pantalone, po sat vremena je provodio samo u biranju odgovarajuće košulje i kravate. U ono doba to sam kod njega volela čak i kada mi je takvo ponašanje u isto vreme bivalo i pomalo neprijatno. Nije me iznenadilo što ga više nije bilo briga kako se odeva.

„Stižeš na vreme?“, rekao je, podižući pogled. Nije se osmehnuo. „Ne liči na tebe.“ Pomislila sam: *Je li to sve što pamtiš o meni?*, ali ništa nisam rekla. Bio mi je okrenut postrance, opruženih nogu koje su bile i dalje mršave, jedne ruke opuštene na stolu. Glavom je signalizirao konobarici; ona je prišla i spustila šolju kafe ispred mene.

„Da počnemo iz početka“, rekla sam, trudeći se da mi glas bude miran. Skinula sam naočari, spustila ih na sto i osmehnula mu se svojim najboljim prijateljskim osmehom. „Mnogo je prošlo. Čestitam na još jednom bestseleru. Lepo od tebe što si me potražio.“

„Nisam te potražio“, kazao je uz mali, neveseli osmeh. „Ovde sam da bih čitao svoje radove na univerzitetu. Odseo sam u hotelu u ovoj ulici, prošao pored galerije. Ugledao sam tvoje ime. Ušao sam sledeći impuls.“

„*Mogao si jednostavno da prođeš*“, rekla sam. Kada nije odgovorio, nervoza što je narastala u meni još od prethodne večeri i za koju sam mislila da sam je prilično dobro suzbijala, procurila je, i oštro sam kazala: „Šta onda hoćeš, ako ne želiš da pretresamo drage uspomene?“

„Znaš da je prošlo dvadeset pet godina otkad je Vili umrla.” Usta su neočekivano počela da mi podrhtavaju – trebalo je da znam da će to biti tema – i savila sam glavu ne bih li sakrila drhtaj. *Šta li sam očekivala?*, pitala sam se i boreći se protiv besa, pomešanog s onim što sam prepoznala kao samosažaljenje. Ispustio je vazduh iz grudi, zatim ponovo bučno udahnuo.

„Ja... čula sam” – rekla sam – „još onda... kada se dogodilo.” Jedno poluludo pismo od Džona (čije je pravo ime bilo Vladimir; i on je bio odbeglica kao ja) kojim je mene krivio za sve. Zatim godine i godine tišine, Den – to sam shvatila čitajući neki časopis – koji se borio s alkoholom i prošao rehabilitaciju, ima od tada verovatno desetak godina. „Zaista mi je žao.” Izašlo je kao šapat i ja sam pročistila grlo.

„Znaš li gde je Džon?”, upitao je okrećući glavu prvi put direktno ka meni. Opet sam se kontrolisala i progovorila sam najležernije što sam mogla, kao da meni to nije značilo ništa.

„Predaje istoriju u Halifaksu, u nekom katoličkom koledžu.” Onda sam videla da je on to znao i da se prosto pitao da li znam i ja. U tišini koja je usledila, nisam mogla da zaustavim sećanje na to kako me je Džon gurnuo od sebe tako snažno da sam udarila o stub na nedovršenom zidu mog ateljea u potkrovlju – on je bio visok šest stopa, snažan farmerski sin iz Alberte; ruke su mi nedeljama bile u modricama; sledećeg dana sam jedva mogla da se pomerim od bola u leđima. Za sve to vreme, on je jecao. Možda sam i ja, ne sećam se. Čudno je bilo to što, iako sam znala da sam povređena, u trenutku kada se sve događalo, ništa nisam osetila. Ponekad razmišljam o tome – kako nisam osećala ništa. I druge uspomene iz detinjstva – duboko sam udahнула kroz nos i u glavi sve potisnula nazad u tamu.

„Imao je šestoro dece”, govorio je Den. Nasmejao se, ali je zvuk bio ravan i nezanimljiv, bolno ga je bilo čuti. „Kejti i Džoj” – to su bile Džonove ćerke iz braka sa Vili – „i još četvoro. Otišao je u Ontario

Tekstura duše

da predaje ... posle svega. Prvo mi je razlupao vetrobran i pokušao da mi razvali ulazna vrata. Zatim se ponovo oženio i otišao u Halifaks ... kladim se da ona liči na Vili." Vili je nakratko lebdela između nas, ona njena toplina kojom se odlikovala, način na koji bi te gledala s nekom vrstom nežne ljubavi, kao majka svoje odraslo dete.

„Možda”, rekla sam glasom koji je bio neutralan koliko i njegov. Zatim je naglo nestalo sigurnosti sa njegovog lica, baš kao što se i on naglo pojavio prethodne večeri, a ja sam se pripremila za neko nepodnošljivo otkriće ili optužbu.

„Ona me stalno proganja”, rekao je tiho.

„Šta!? Misliš... prave prikaze?”

Nastavio je kao da ništa do tada nije rekao. „Stalno mislim na nju. Gotovo je isto onoliko teško koliko je bilo kada je umrla.”

„Znači, zato si sinoć došao.”

„Rekao sam ti da je bilo impulsivno.”

„Zašto smo onda ovde i zašto vodimo ovaj razgovor?”, upitala sam.

„Džoj i Kejtj ... posetile su me. Nedavno.” To me je paralisalo, nisam mogla odmah da progovorim, nisam mislila na njih godinama.

„Posetile te – zašto?”, upitala sam i morala da pročistim grlo.

„Samo su želele ... da znaju šta se dogodilo, bar tako mislim.” Rekao je to kao da govori o komšijama ili o nekome o kome je nekada slušao. Gotovo da sam očekivala da počne da zeva. Bilo je bizarno.

„Šta si im rekao?”

„Šta sam mogao da im kažem?” Bio se pogrbio u stolici i sada se ispravio, okrenuo prema meni držeći šolju kafe sa oba dlana, zureći u nju umesto u mene. „Zavoleli smo se. Zajedno smo otišli. Njihova majka nije želela da ode bez njih pa smo i njih povelj. Znam da to nije bilo baš ono što su želele da čuju.”